

Hjalmar Bergman: Vårfesttal i Uppsala

Talare

Hjalmar Bergman
Författare

Plats

Uppsala

1 Studentskor! Studenter! Jag talar huvudsakligast till de
yngsta bland er, ty vad skulle jag väl kunna säga de äldre,
vilken visdom frambära som de icke ren känna, ren anammat
eller förkastat? Därför till er ungdomar!

5

Då säger jag mig: finns det då en visdom som den unge
ej vet? Så brukar det ej vara. Den unges tanka är frisk och
flygg — den ilar kors och tvärs just som svalorna om våren,
ser allt, vet allt, förstår allt.

10

Gott, just så bör det vara. Tids nog kommer tvivlet. Dock
vill jag inom parentes säga er unga att även tvivlet är något
underbart — även tvivlet är ett äventyr, en sällsam
skymning i vars skiftande skuggor man skådar och upplever,
15 som likaväl som ungdomens sval-flykt med dess ljusa
och skiftande intryck kunna göra hjärtat rikare.

Hjärtat rikare. Jag menar naturligtvis själen,
personligheten eller vad man nu vill nämna denna mikrokosmos,
20 som är mantalsskriven människa. Vari skulle dess rikedomar
bestå? Man kan räkna på fingrarna åtskilliga dyrgripar.
Kunskap bör man kanske nämna främst i denna lärdomens
vördnadsvärda stad. Nära intill kommer den kloka, den
lugna besinningen. Jag räknar henne bland de främsta
25 dygder, allra helst de flesta andra följa henne efter just som
en drottning hovstat. Mycket gott åstadkommer hon, och
mycket ont avstyr hon

Likväl önskar jag denna vardag och bland denna ungdom
30 prisa en annan dygd, som väl ej alltid står besinningen

emot fast dock stundom. Jag nämner den vilja. Jag kunde nämna den god vilja, klok vilja, sund vilja — men nej! Kring detta vårens äkta barn är jag ej karl att resa skrankor!

35 Mig tycks att viljan — helst naturligtvis i kamratskap med godhet och klokhet — är det bästa man kan önska ungdomen. Nu tänker ni: att en god vilja är en bra sak, det behöver inte herrn stå här och säga oss — ren Luthers lilla katekes, vördad i åminnelse, lärde oss detta och mer
40 till.

Så tänker ni. — Då vill jag säga något som kanske kommer att väcka er harm och era lärares bestörtning: jag anser att även en ond vilja är en god sak. Jag skyndar tillägga —
45 den är så tillvida god som den är bättre än ingen vilja alls. Den är så tillvida god som den äger förmåga att väcka en mer eller mindre kraftig reaktion hos goda viljor. För sin bärare är den väl av ondo men även här är den bättre än dådlöshet och tröghet. En ond vilja kan åtminstone
50 i många fall förvandlas till en god med bibehållande av dess stål. Slapphet, håglöshet — om än beskedliga — vad ha de för värde? Man kan knappast komma åt dem. Och — Gud tillgive min syndiga tunga — man vill knappast ”komma åt dem”. De äckla.

55 Ond vilja, god vilja. Ont och gott? Frågan torde i likhet med den pilatiska förbli obesvarad. Det är inte lönt att grubbla mycket på den punkten. En vacker vårdag lär oss det — förresten även en ful. Naturen lär oss, traditionen
60 lär oss och — om man så vill — Vår Herre. Tar man saker och ting enkelt, så nog känner man skillnaden på gott och ont. Det ligger i blodet. Jag kände en portvaksfru, som med förkärlek gick på bio, då en viss amerikansk hjälte, vars namn jag glömt, visade sina konster. Jag frågade henne:
65 Varför tycker nu frun så mycket om att se just den där karln? Hon svarade med synnerlig kraft och värma: Det ska jag säga herr Bergman! Det gör jag därför att han alltid är så rättvis. — Se där! Det goda blir uppskattat, även då det har en så pass efemär representant som hjälten

i en film.

Och nära godheten står glädjen. Jag vill dra en mycket obetydlig anekdot, som visar att även den uppskattats. I min
75 hemstad fanns en torg-månglerska, som kallades Hönsa-Klara. Hennes tyvärr icke särdeles rena anlete sken ständigt som solen. Av glädje. Ehuru väl hon i sin tämliga fattigdom ej syntes ha stora yttre orsaker till glädje. Men liksom en
80 viss skald från mina trakter levde hon glad, så länge hon levde. Och liksom han, dog hon till sist. Då hände det sig att hela torget i Örebro, det högmögna och stolta Örebro, stängde mitt på dagen och karlar och kvinnor av betydenhet följde den obetydliga till graven. Jag frågade min mors
tjänarinna som i livet var den allkunnigaste kvinnan i vår
85 stad: Hur kommer nu det sig att hela Örebro torg följer gamla Hönsa-Klara? — Hon svarade: Åh, det kan en väl tänka sig — Hönsa-Klara som alltid var så glad.

Se där — detta för ständigt stelnade leende, dolt i en
90 kista, på väg till mullen, hade makt — jäva män och kvinnor, därtill buttra nog och vresiga, kände tacksamhet mot en gammal hönsgummas glädje och godhet.

Visst är det bra, I unga, att vara god och glad, i all synnerhet
95 denna vackra fast något blåsiga majdag. Likvisst håller jag som högre en fast, en stålsatt vilja som sträv och okuvlig strävar mot sitt mål. Skulle ni kapsejsa — den här fasliga blåsten oroar mig — så är dock seglatsen väl värd att seglas så länge ni har styrfart och mer än så. Det enda
100 odrägliga och ovärdiga är det loja och fega. Tänk på våren. Vi ha ju alla skäl att tänka på den sköna. Hon vet vad hon vill — som nu för resten ofta är fallet med de sköna. Hon vill fram. Hon vill ge oss den svenska sommarens all ljuvlighet. Visserligen tror jag att vi om någon dag åker
105 kälkbacke med våra gamla nedpeprade luvor över öronen. Än sen! Vad bryr sig våren om det. Fram skall hon! Fram kommer hon!

110 I flickor och ynglingar — minns ni skaldens vackra ord:
Zeus giv släktet gosse-lynne. — Nåväl — jag i min ringhet
önskar er ett vårligt, ett starkt, ett trotsigt lynne, jag önskar
att ni måtte gå fram envar som en kämpe på sitt område,
jag önskar att ni ej måtte se ett hinder i er väg förrn det
115 ren är övervunnet, jag önskar er en brinnande vilja till seger
och en fast tro att segern är allting värd — ja, den är
till och med värd ett nederlag.

Vad som ingenting är värt, det är viljelösheten.

120 Så önskar jag då, ni unga, att denna högst blåsiga vår
dag måtte blåsa vilja i edra lungor och i edra sinnen. Må
sedan Vår Herre i sin allvishet råda för att eder vilja
länder er själva och era medmänniskor till godo.

125

Källa

<div>Manuskript hämtat från litteraturbanken.se (2025-09-09)</div>

Taggar

1920-tal, 1929, Författare, Man

130

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/hjalmar-bergman-varfesttal-i-uppsala>

135

140

145